

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
❖ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❖

ÅRGÅNG 9
APRIL
1922

Frö

Blomsterlökar, Träd, Buskar, Rosor,
Gödningsämnen

jämte allt annat för trädgården.

Katalog på begäran!

A.-B. NORDISKA FRÖHANDELN

MÄSTERSAMUELSGATAN 45, STOCKHOLM C.

Tel. 31725, N. 14220.

Vill Ni ha en
förstklassig frisyrr
och
huvudmassage

med ultravioletta strålar och vibra-
tioner till

NEDSATT PRIS

bör Ni vända Eder till
Damfriseringen, Karlavägen 36.

Fru Agda Lundewall.

Allm. 168 24.

Riks 790 76.

ST. TEL.
38 18

F. V. O.

RIKS TEL.
104 18

Slöjdvärdelning
ständig försäljning
Norrandsgatan 18

Särskilt framhålls:

*Underkläder, alla slag. — Barnkläder.
Sjuksköterskeutrustningar.*

Köpare erhålla goda villkor.
Arbeterskorna ordentlig betalning.

ADVOKATFIRMAN

ANDÉN & STAËL VON HOLSTEIN

Innehavare: Jur. Kand. EVA ANDÉN
Ledamot av Sv. Adv. Samf.

Rikstel.
75 76

Jur. Kand. MATHILDA STAËL VON HOLSTEIN
LILLA VATTUGATAN 14, 1 tr., vid Brunkebergstorg

Allm. Tel.
18336

*Testamenten, boutredningar, äktenskapsförord, familjerättssaker, hyres-
ärenden, fastighetsförvaltning, juridiska uppdrag av alla slag.
Även skriftliga förfrågningar besvaras.*

A.-B. John V. Löfgren & Co

Kungl. Hovleverantör

Riks 429 Fredsgatan 3 Stockholm A. T. 50 48

Sverges äldsta, största och
bäst renommerade *specialaffär* i

Siden- och Ylle- klänningstyger

Prover till landsorten sändas *gratis*
och *franco*

Telefon
539
Malmö

Perslow's

Siden & Manu- fakturaffär

Alltid nyheter i största urval

HERTHA

ÅRGÅNG IX

APRIL 1922

HÄFTE 4

Kvinnas behörighet till statstjänst.

Kunglig proposition framlagd.

Redan till fjolårets riksdag hade förslag om kvinnas tillträde till statens ämbeten och tjänster blivit bebådadt. Ärendet hann emellertid ej då att beredas, utan har fått stå över till i år. Sedan ett par veckor tillbaka föreligger nu till fullföljande av företagens grundlagsändring Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående kvinnas behörighet att innehava statstjänst och annat allmänt uppdrag.

Innehållet i den nu framlagda behörighetslagen är förut i huvudsak känt. Det innefattas i kommitterades betänkande nr 2 och refererades i Herthas februarihäfte förra året.

I lagförslagets första paragraf anges sålunda principen, som likställer kvinna och man beträffande rätten att innehava statstjänst. Med avseende på prästerliga tjänster hänvisas till särskilda stadganden. Som bekant ha kommitterade ännu ej avgett något utarbetat förslag i frågan om kvinnliga präster.

Behörighetslagens andra paragraf anger undantagen från den allmänna regeln om likställdhet och uppräknar de grupper av statstjänster, som ej få innehavas av kvinna. Dessa äro militära och civilmilitära tjänster, diplomatiska och konsulära befattningar, vissa tjänster vid fångvårds- och andra tvångsinterneringsanstalter, ävensom vid anstalter för sinnessjuka, tjänster, med vilka är förenad skyldighet att biträda vid upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, vissa befattningar vid tullverket liksom vid skogsstaten samt en del gymnastiklärarbefattningar.

Kommitterades uppställning är i det närmaste följd. Skillnaden består i ett par smärre omformuleringar och tillägg, delvis föranledda av myndigheternas yttranden. Den enda egentliga nyheten är att jämväl gymnastiklärartjänst vid realskola undantages.

Av de förbehåll, som sålunda göras, torde det endast vara undantagandet av befattningar inom diplomatien och

konsulatväsendet, som är ägnat att framkalla beklaganden från kvinnornas sida. På samma gång måste det emellertid erkännas, att ingen väntat, att Kungl. Maj:t i sitt förslag till riksdagen skulle gå längre än kommittébetänkandet.

I en tredje och sista paragraf i Kungl. Maj:ts förslag stadgas att även ifråga om behörighet att innehåva allmänt uppdrag, vilket icke är att hänföra till statstjänst, skall kvinna vara likställd med man.

Lagen föreslås att träda i kraft den 1 januari 1923.

Då kommitterade erhöilo uppdrag att verkställa utredning angående kvinnas tillträde till statstjänst i allmänhet, fingo de samtidigt till uppgift att utreda principerna för kvinnors avlönings- och pensioneringsförhållanden. Löne- och pensionsfrågorna hava sedermera för ytterligare utredning blivit hänvisade till en särskild kommitté. Denna har ännu ej slutfört sitt arbete. Under sådana förhållanden är det ej möjligt att samtidigt med behörighetslagen framlägga förslag till en definitiv lösning av dessa frågor, utan det blir nödvändigt att under avvaktan på det ytterligare utredningsarbetets avslutande begagna den utväg ett provisorium erbjuder. Denna temporära lösnings innebörd är följande. Om behörighetslagen antages, utan att samtidigt särskilt beslut fattats om kvinnliga statstjänares avlöning och pensionering, blir verkan den, att nuvarande avlönings- och pen-

sioneringsbestämmelser, tills annorlunda beslutas, bliva gällande för de kvinnliga befattningshavarna. Med andra ord uttryckt innebär detta att, åtminstone så länge provisoriet varar, kvinnor, som utnämnas till nyöppnade tjänster, få samma lönevillkor och pensionsålder som motsvarande manliga befattningshavare. Emellertid anmärkes i den kungliga propositionen att provisoriet endast torde få en helt kort varaktighet och kommer givetvis icke att föregripa den definitiva lösningen i något avseende. De kvinnor, som under denna mellantid tänkas bliva utnämnda till tjänster, vilka för närvarande icke stå öppna för kvinnor, förklaras nämligen, såsom naturligt är, skyldiga att underkasta sig de förändringar med avseende å avlönings- och pensionsförhållanden, som framdeles kunna bliva beslutade. Om det alltså å ena sidan vore alldeles oriktigt att betrakta det föreslagna provisoriet som en växel på framtiden, har förslaget å andra sidan den obestriddiga förtjänsten att icke skapa något betänkligt prejudikat.

Chefen för justitiedepartementet har motiverat varför han oaktat att lönefrågan ännu ej är slutgiltigt utredd, likvisst funnit det angeläget att behörighetslagen upptages till prövning. Han anför i huvudsak följande. Genom grundlagsändring har principiell likställighet mellan män och kvinnor införts beträffande tillträde till statstjänst och häri torde ligga en uppfordran att snarast bringa frågan till lösning och icke låta den bli en re-

form på papperet. I detta sammanhang erinras om, såsom ett förvisso avskräckande exempel, hur efter grundlagsändringen av 1909 det dröjde i nio år innan någon väsentlig del av det däri innefattade beslutet flyttades över på det tillämpligas område. Ett uppskjutande av behörighetslagens behandling drabbar de kvinnor, som under tiden kunna tänkas komma ifråga vid tillsättande av tjänster. Visserligen är det endast ett fåtal, som detta kan gälla, men för detta fåtal är en möjlighet till utnämning av vital betydelse.

Innan den kungliga propositionen avfattades, av vars huvudmoment här lämnats ett sammandrag, hade, såsom ovan antytts, kommitterades förslag varit föremål för yttranden av de talrika ämbetsmyndigheterna, som därav beröras. Dessa yttranden innehålla många instämmanden i förslaget, men givetvis hava också kritiken och avståndstagandet talrika representanter beträffande än den ena än den andra punkten i betänkandet.

Åtskilliga myndigheter ha gjort gällande att kvinna icke borde medges behörighet till chefsbefattning. Härvid har framförts dels olämpligheten av att en ämbetsförvaltning, som huvudsakligen utgöres av manliga krafter, skall stå under kvinnlig överledning, dels faran av att ämbetet skulle utsättas för en viss prägel av bristande respekt. Dessa synpunkter, som kännas igen från mången tidigare användning vid liknande situationer, ha i detta sammanhang tydligen icke

haft någon övertygande verkan, då departementschefen avvisar tanken på chefsbefattningarnas undantagande under hänvisning till att vid tillsättande av ifrågavarande viktiga befattningar den största möjliga urskillning iakttages med hänsyn till personlig lämplighet för tjänsten.

Särskilt intresse på grund av ifrågavarande ämbetens vikt och betydelse ha tillvunnit sig de avgivna yttrandena beträffande kvinnas tillträde till domare t j ä n s t e r. Hovrätterna, processkommissionen och nu senast lagrådet avstyrka mer eller mindre fullständigt att kvinna göres behörig till domaretjänster, för vilka lagkunskap erfordras. Särskild styrka lägges på avrådan från kvinnas användning som ordförande i underrätt. Ingen invändning göres dock mot att kvinna får behörighet att tjänstgöra såsom illitterat rådman och nämndeman.

Ovannämnda institutioners avstyrkande utlåtande äro emellertid icke uttryck för samtliga ledamöters mening. Så har exempelvis en ledamot av Svea hovrätt velat begränsa undantaget till ledamotskap i krigshovrätten. Av Göta hovrätts ledamöter ha fyra ansett undantagsbestämmelser erforderliga endast beträffande gift kvinna och fyra ledamöter ha lämnat kommitterades förslag utan anmärkning. I hovrätten över Skåne och Blekinge ha sex ledamöter icke haft något att erinra mot kvinnas behörighet till statstjänst inom hovrättens tjänsteområde. Inom processkommissionen ha

två ledamöter haft avvikande mening såtillvida, att de ansett med polisgöromål ej förenade befattningar såsom rättsbildade domare böra göras tillgängliga för kvinnor i enlighet med kommitterades förslag. Institutionerna äro alltså långt ifrån eniga i sitt avvisande av förslaget om kvinnas tillträde till domaretjänster. Som skäl för avstyrkande anföres från ett par håll bristande psykiska och fysiska förutsättningar hos kvinnan.

Större betydelse än åt sådana allmänna resonemang måste då tillmätas de betänkligheter, som, på grund av en åberopad allmän folkmening, i kvinnlig ledning av offentliga rättsförhandlingar se en fara för domstolens auktoritet, särskilt då en ung kvinna skulle komma att sitta som rättens ordförande. Det anseende rättsskipningen vid lantdomstolar åtnjuter bland befolkningen, är alltför betydelsefullt för att av statsmakterna äventyras. Även göres gällande att med den betydelse ordförandeskapet i häradsrätt erhållit som led i den juridiska utbildningen och förberedelse till fortsatt verksamhet inom och utom statstjänsten och i betraktande av den ordning, i vilken domarförordnanden nu meddelas, åtskilliga unga kvinnor skulle komma att fungera som rättens ordförande eller "sitta ting", såsom det populära uttrycket lyder.

Oaktat dessa invändningar följer dock den kungliga propositionen förslaget att öppna domaretjänsterna för kvinnor. Till svar på den anförda kritiken framhåller departementschefen

bland annat det vanskliga i att grunda vägledande omdömen på en folkstämning, då hittills varken anledning eller tillfälle givits till tydliga vittnesbörd om densamma. Och detta säges alldeles särskilt gälla i fråga om den utveckling, som allt mera bestämt fört kvinnorna till en med männen jämbördig plats i samhället. Vidare anföres att domaremaktens gamla auktoritet torde härröra av vördnad för domstolen själv och den rättvisa den tjänar. I den mån auktoriteten beror av domaren är personligheten det avgörande, icke domarens egenskap av att vara man eller kvinna. Som ett positivt skäl för kvinnas behörighet åberopas slutligen att domaremeriter gälla såsom kompetensvillkor för ett stort antal tjänster inom administrationen och äro av betydelse även inom andra verksamhetsgrenar. Självfallet är emellertid, såsom ock anmärkes, att detta skäl har giltighet endast för dem, som ej äro principiella motståndare till kvinnas utövande av domareåligganden.

Den kungliga propositionen uppställer lika litet som tidigare de kommitterades förslag någon skillnad mellan ogift och gift kvinnas behörighet att inneha statstjänst. Flera av de i ärendet hörda myndigheterna ha avstyrkt denna del av förslaget och förordat bibehållande av de nuvarande bestämmelserna angående gift kvinnas ställning såsom statstjänare. Dessa bestämmelser medge med avseende på gift kvinnas tillträde till eller kvarstående i statstjänst prövorätt för myn-

digheterna i det enskilda fallet. Kvarhållandet vid dylika stadganden motiveras av vederbörande myndigheter med svårigheten för den gifta kvinnan att räkna till för sina uppgifter såväl i tjänsten som inom hemmet och med vanskligheten att på vanligt sätt beivra de eventuella tjänsteförsummelser, som kunna komma att härröra därav att en kvinnlig befattningshavare tillika är moder och husmoder. Kommitterade ha härutinnan bland annat anfört att de ingalunda underskatta de olägenheter, anställning av gift kvinna kan medföra för statstjänster, men att det enligt deras övertygelse icke är riktigt att söka bot för eventuella missförhållanden av denna art genom att försätta statens gifta kvinnor i en undantagsställning, som endast i ringa mån torde leda till den därmed avsedda verkan. Veterligen har det ej heller förekommit, att såsom skäl för gift kvinnas entledigande från tjänsten åberopats hennes äkten-skap. Hänsyn bör framför allt tagas därtill att genom särbestämmelser, särskilt beträffande de högre stats-tjänsterna, befattningshavarens ställning försvagas på ett sätt, som ur tjänstens synpunkt måste anses olämpligt. Kommitterade betona emellertid att en förutsättning för gift kvinnas behörighet är, att likställigheten även med avseende på tjänstens krav göres verklig mellan alla befattningshavare, manliga såväl som kvinnliga.

Departementschefen, som i allmänhet åberopar kommitterades framställning i denna fråga anför: "För egen

del anser jag det böra bestämt uttalas, att anställning av gift kvinna icke får till förmån för en sådan befattningshavare medföra någon eftergift av tjänstens vanliga krav. Till undvikande av missförstånd vill jag, med anledning av vad i vissa av de över förslaget avgivna yttrandena anmärkts, framhålla, att det korrektiv mot åsidosättande av nämnda krav, vilket de sakkunniga velat finna i bestraffningsrätten, uppenbarligen icke bör komma till användning i sådana fall, där detta skulle strida mot billigheten. Men fullt befogad synes mig en erinran, att en gift kvinna, som tillhör statstjänsten, är skyldig fullgöra sina tjänsteplikt under samma villkor som övriga befattningshavare. I vilken mån en tilläventyrs mindre klar uppfattning av denna plikt kan påkalla rättelse genom sådana åtgärder, som kunna stå till buds, lär vara en fråga, som får avgöras i varje särskilt fall."

Den omständigheten att förslaget till behörighetslag framlägges, innan löne- och pensionsfrågorna för kvinnor i statstjänst äro färdiga för riksdagsbehandling, har föranlett hr Reuskiöld att i en motion i första kammaren yrka uppskov till nästa riksadg, då samtliga hithörande frågor skulle kunna behandlas i ett sammanhang. Därest riksdagen nu antager behörighetslagen, föreslår motionären, att beslutet icke må träda i kraft förrän riksdagen fastställt även avlönings- och övriga grunder för kvinnas tillträde till ämbeten och tjänster. Det

är svårt att förstå ändamålsenligheten med denna motion. I den kungliga propositionen har tydligen ådagalagts att frågan utan olägenhet kan lösas i två etapper. Ett förhållande av behö-

righetslagen skulle innebära att grundlagsändringen onödigtvis kvarhålles på den döda bokstavens stadium.

AXIANNE THORSTENSON.

Alice Thunberg.

Stor var den sorg och saknad, som väcktes i vida kretsar av anförvanter, vänner, kamrater och lärjungar till Alice Thunberg vid underrättelsen att hon avlidit den 23 sistlidne februari. Visserligen hade hennes hälsa under den sista tiden varit bruten, men dödsbudet kom icke desto mindre alldeles oväntat.

Född 1869 i Torsåker i Ångermanland, avlade Alice Thunberg studentexamen vid Wallinska skolan i Stockholm och kom sedermera till Uppsala på en tid då de kvinnliga studenterna knappast utgjorde mer än ett tiotal och därför slöto sig dess mera tillsammans. Alla hade känslan av att det gällde att sköta studierna samvetsgrant: en misslyckad tentamen skulle ofelbart basunats ut som ett exempel på kvinnornas olämplighet för universitetsstudier. Men varje lyckligen genomgången tentamen var också ett glädjämne för hela kretsen. Ingen representerade denna allmänna solidaritet bättre än Alice. Till henne gingo kamraterna både när de ledo av ten-

tamensfeber och andra bekymmer, och Alice lugnade och tröstade dem med moderlig vänskap, och när ungdomsglädjen tog sig uttryck i spex och tidningar, så stod Alice också mitt i kamratkretsen.

För sina syskon fick hon samtidigt efter föräldrarnas fränfalle bära en moders hela omsorg. Men Alice tycktes räcka till för alla. Hon var alltid redo att bära andras bördor, och sådan hon var i ungdomen, sådan förblev hon hela livet igenom.

Redan före och under studieåren i Uppsala tjänstgjorde hon som lärarinna — i Åhlnska skolan i Stockholm och i Lindska skolan i Uppsala. Sedan hon tagit filosofie kandidatexamen 1895, blev hon anställd vid Uppsala högre läroverk för flickor ett par år; men sedan gick hon provår i Stockholm och kom därefter år 1900 till Uppsala enskilda läroverk och privatgymnasium, där hon sedan verkat i mer än tjugu år. Det var ett drygt arbete, som där föll på Alice' del, men hon utförde det med aldrig svikande plikttröhet och med samma

varma intresse och omsorg för sina elever, som hon visat sina kamrater — kanske mest för dem, som behövde det bäst, även om de inte alltid voro så väl förtjänta därav.

Dessutom hade Alice alltid starka sociala intressen. En god vän till henne, fröken Hildur Ottelin, inköpte en egendom Erikslund i en utkant av Uppsala, och där uppstod så småningom en arbetarförstad. Tillsammans med henne slog Alice sig ned därute, och de båda vännerna blevo för arbetarfamiljerna ett ständigt stöd och en verklig föresyn. Av princip skötte de själva sina husliga göromål och sin trädgård för att ådagalägga sin aktning för allt dylikt arbete, och folket kom till dem för att få råd och hjälp i alla sina bekymmer.

Även av föreningsväsendet fick Alice sin beskärda del. Uppsala kvinnliga studentförening var hon med om att stifta och var en tid dess sekreterare. Som hon stannade kvar i Uppsala och många av hennes elever blevo studenter behöll hon alltid kontakten med den. Likaså var hon styrelsemedlem i Föreningen för kvinnans politiska rösträtt och en av dess förnämsta stöttepelare, ty Alice hörde till de trogna förkämparna för kvinnornas rättigheter, och hon fick tappert försvara dem i det Uppsala, som mer än en gång visat sig vara en hård för reaktion och kvinnoförakt.

Men för Alice hade alla aktning och beundran, även hennes politiska motståndare. Detta kom också till synes vid hennes död. Trefaldighets-

kyrkan var fylld vid jordfästningen och ett långt sorgetåg följde henne till den sista vilan, därmed betydande vad hon betytt för Uppsala.

Det ligger något stort och ljust över Alice' minne. Det hör tillsammans med Uppsala, med ungdomens och vårens Uppsala, där hon själv stod som Alma Mater för alla, alltid färdig till hjälp och sympati. Hennes gamla kamrater äro spridda åt alla håll. Ibland ha vi inte träffats på årtal, men de gamla känslorna av samhörighet och tacksamhet ha förblivit lika starka, och det känns så underligt tomt att veta att hon är borta.

GULLI PETRINI.

Vårt "Årsta".

Den gamla tanken på att bygga ett kvinnornas eget hus i Stockholm, vilken varit levande alltsedan 1914 då ett upprop till förmån för den stora planen som bekant också utfärdades, har år för år under de långa tryckta tiderna måst skjutas undan. Nu begär den åter att få taga gestalt.

För att överlägga om möjligheten av att inom den närmaste framtiden kunna realisera denna tanke hade Fredrika Bremer-Förbundet i mediet av sistlidna månad inbjudit representanter för olika kvinnoföreningar till en överläggning, vilken också ägde rum med femton föreningar företrädda. Fröken Signe Laurell, "Årstakommitténs" ordförande, redogjorde för hela den stora planen i dess ur-

sprungliga skick, med klubblokaler, samlingslokaler, bostadsrum och delvis hotellrum, restaurang m. m., samt byrålokaler för en eller flera kvinnoorganisationer. Hon omtalade också hur man under de rådande depressionstiderna kommit in på att reducera den stora planen till en mindre, då man möjligen skulle kunna hyra i ett färdigt eller under byggnad varande hus och där i mindre skala inrätta samlings- och klubblokal för förenings-sammankomster, en mindre restaurang och ett smärre antal hotellrum.

I den därpå följande diskussionen ut-

talade sig flertalet för en medelväg innebärande att man utgick från den mindre planen men ville starta den i något större omfattning, varigenom den årliga driften skulle underlättas. Det ansågs att rörelsen borde om möjligt förläggas till ett inköpt hus, där företaget skulle kunna successivt utveckla sig i enlighet med de större linjer, som ursprungligen uppdragits.

Förbundets kommitté utarbetar nu ett förslag som kommer att framläggas snarast möjligt, när prisförhållandena inom byggnadsfacket fått mera stadga.

På Norrlandsturné.

Den 11 mars kl. 6.26 e. m. skuddade jag Stockholms stoft av mina fötter och ångade ut från centralstationen. Huvudstaden hade sin vanliga marsfysionomi — smutsgrå och dimmig. Jag var inte heller ledsen att lämna den, ehuru jag hade två mödosamma veckor framför mig. Det gällde ju att genom föredrag i Norrland sprida upplysning om Fredrika-Bremer-Förbundets verksamhet och söka få till stånd lokalavdelningar av förbundet och resans första mål var Skellefteå.

När jag vaknade nästa morgon trodde jag mig vara i en annan värld. Mäktiga skogar, isbundna älvar, snötäckta vidder och strålände solsken var den anblick, som mötte mig genom kupéfönstret. Städerna borde ej få finnas till — de äro djävulens på-

fund! I Långsele fick tåget en angenäm tillökning, nämligen restaurangvagnen. Kultur är i alla fall bra och Sveriges järnvägar "hors concours". I Bastuträsk tog resefriden slut. Där måste jag byta tåg till Skellefteå, dit jag anlände kl. 6.40 e. m. Turnéns första dygn var tillända och hade avlöpt smärtfritt.

I Skellefteå var jag inbjuden att bo hos familjen A., och aldrig har väl en främling blivit mottagen med större älskvärdhet — nej, varmare vänlighet — än jag blev i detta hem. Besöket där hör till de minnen, vilka likt stjärnor lysa upp tillvarons stundom mörka himlapell. Lokalen för föredraget var rådhusalen. Framför mig på bordet låg borgmästarens imponerande klubba och tycktes mig

som en materialiserad påminnel-
se om vikten av mitt förehavande. Ef-
ter föredraget blev en kommitté tillsatt
med uppgift att undersöka möjlig-
heten för bildande av förbundskrets i
Skellefteå.

Nästa anhalt blev Umeå, där före-
draget hade anordnats av förbundets
intresserade styrelsemedlem, fröken
Ingeborg Öquist. Jag talade i good-
templarnas lokal — vilket man kan
göra oberoende av vad ståndpunkt man
intager i förbudsfrågan! Publiken var
talrik och intresserad, beslut om bil-
dande av förbundskrets fattades och
interimsstyrelse utsågs. En storartad
gästfrihet visades mig, angenäma be-
kantskaper gjordes, däribland en son
till "Glunten" och en kvinnlig ättling
till Franzén, och med sinnet fyllt av
tacksamhet och behagliga intryck drog
jag vidare till Sollefteå.

"Se Sollefteå och sedan dö!" Så
måste man väl känna det vid besök
där om sommaren, då de omgivande
höjderna stå i grönskande prakt och
älven brusar strid och bred. Men även
om vintern är det betagande vackert.
Jag bodde där hos vänner, vilka under
tre dagar gjorde mitt liv ljuvt och lätt
att leva. Resultatet av föredraget blev
ett ombud för förbundet, fröken Edith
Lindberg, samt en hel del medlemmar,
och nöjd med mig själv och andra
fortsatte jag till

Härnösand, "Nordens Atén"! Hur
väl passar icke detta uttryck på Väs-
ternorrlands vackra residensstad! Där
tog jag in på det trevliga Stadshotel-
let, vilket förskaffade mig en celexer

bekantskap, städerskan i första vånin-
gen "Maja på Stadt", författarinna till
Trollebo-kungen och därjämte dona-
tor. Hon har nämligen skänkt en stor
summa till Norrlands fasta försvar.
Även där resulterade föredraget i att
förbundet fick ett ombud, fröken Em-
ma Westerström, och ett större antal
medlemmar, och även där härskade
gästfrihetens goda ande. Och så gav
jag mig på väg till den sista Norr-
landetappen, Hudiksvall.

Den färden var det enda riktigt mö-
dosamma momentet på hela resan.
Gud give att ostkustbanan snart bleve
en verklighet! Då slapp man att som
nu byta tåg i Ljusdal kl. 2,30 f. m. och
fem timmar senare anlända utvakad
och ohågad till Hudiksvall. Men vem
klarnar inte upp vid njutandet av en
kopp gott kaffe och vid åsynen av
blommande sälg utanför hotellrum-
mets fönster! I Hudiksvall vidtogs
samma åtgärd som i Skellefteå. En
kommitté tillsattes för utrönande av
möjligheterna för kretsbildning och
förvärvande av medlemmar. Jag må-
ste om igen påpeka gästfrihetens exi-
stens. Det är enformigt men nödvän-
digt, ty den är av enastående art i
Norrland.

Efter slutat värv kunde jag anträda
återfärden till Stockholm, men gav i
förbigående en gästroll i Falun. Där
har förbundet visserligen både om-
bud och medlemmar, men det skadar
aldrig att göra sig påmind.

Och turnéns facit — förutom ovan-
nämnda resultat? Angenäm vetskap
om verkligt intresse för förbundets

syften, säker förhoppning om ännu flera landvinningar och triumferande glädje över trenne kvinnosaksfientliga

äkta mäns fullständiga omvändelse!
Alltså en mycket god turné!

IDA VON PLOMGREN.

En av de trogna arbetarna.

Vår generations kvinnor ha under det sista årtiondet sett kvinnorösträtten genomföras i det ena landet efter det andra, så ock i vårt eget land, Sverige. Men vi ha också upplevat och genomlidit världskriget. Och vi dväljas ännu i dess jätteskugga, som skymmer vägen framåt, förrycker alla proportioner och gör det omöjligt för oss att med frimodig livstro anlägga vår gamla måttstock på värdet av vad vi vunnit.

Hur olika framtiden och kvinnornas blivande insats i det politiska livet te sig för oss — beroende av vars och ens temperament — så kunna vi dock enas i en viss ödmjuk stolthet över den goda strid för en rättvis sak, som kämpats av de svenska kvinnorna, och i en tacksam erinran av de goda och trogna arbeterskor i rösträttsrörelsens tjänst, som lämnat oss och detta vanskliga liv.

Med den nyligen avlidna fru Emilia Arcini bortgick ännu en av dem som varit intimt förbundna med rösträttsarbetet.

Fru Arcini antogs år 1909 till föreståndarinna å den i oktober 1907 inrättade rösträttsbyrån, Lästmakaregatan 6 i Stockholm, och behöll denna

sin anställning under hela den period då verksamheten från en jämförelsevis ringa omfattning nådde den högsta graden av intensitet. Först i slutet av 1919 lämnade hon sin befattning. Målet var då så gott som uppnått och rörelsens avveckling det enda som återstod.

Med aldrig svikande plikttrohet fullgjorde fru Arcini sin uppgift i rösträttsrörelsen, som hon så säga kunde på sina fem fingrar. Hennes vilighet och tjänstaktighet sveko heller aldrig. Vi, som deltagit aktivt i rösträttsarbetet i Stockholm, minnas väl den alltid vänliga rösten på byrån som besvarade våra många besvärliga frågor och noggrant lämnade de upplysningar, vi behövde. Vi minnas henne också från otaliga rösträttsmöten, alltid på sin post, inkasserande medlemsavgifter och försäljande "rösträttslitteratur".

Den 13 maj 1917 hölls i Auditorium under entusiastisk stämning det stora opinionsmöte, som gav utryck åt kvinnornas fasta förhoppning att deras fråga skulle lösas av den då församlade riksdagen — en förhoppning som ju icke gick i fullbord. På estraden stod då, jämte andra unga fanbärare,

en ung, blond flicka, som uppbar Stockholms F. K. P. R:s standar. Hon stod där i sin nyvunna vita studentmössa som en symbol av ljusa framtidshoppningar och vårlig livstro. Alldeles säkert var hon för fru Arcini på ett alldeles särskilt sätt en sådan symbol, ty det var hennes dotter, ett av de barn vars fostran och utbildning efter hennes mans död helt berott av hennes strävan och omsorger. Många av oss andra kände henne också. Vi hade i det förflutna sett henne som liten flicka skymta där uppe på rösträttsbyrån särskilt vid de stora "utskickningarna", då arbetet gick för högtryck och fru Arcinis barn hjälpte till för att lätta sin mammas mödor.

I ordets vackraste betydelse var Emilia Arcini en rösträttsrörelsens trojänare väl värd vårt varma tack och ett hedrat minne.

ANNA KLEMAN.

Den särskilda rösträtten.

Vi ska ha folkomröstning i förbudsfrågan, nu i höst. Det är riksdagens beslut av den 5 april och utgången på den hetsiga striden, vilken för övrigt till och med uppkallade kvinnor, 300 sägs det, att leka demonstration utanför riksdagshuset. Fast detta gällde förstas en sak vid sidan av — ty man kan naturligtvis inte förutsätta att bara förbudsvärn drev dem till slika utomparlamentariska kraftåtgärder? Men saken var den, att frågan sådan

den nu låg, gav helt plötsligt kvinnorna i present särskild rösträtt i stället för den allmänna, av riksdagen så ganska nyligen nådeligen beviljade.

Inne i riksdagen protesterade fyra av de fem kvinnor, som tillsammans med de 375 männen utgöra svenska folkets representantförsamling — som fröken Tamm direkt påpekade —, mot detta nymodiga förslag, som visserligen av vänner och försvarare utlades såsom en blott vägledande, statistisk åtgärd och ingalunda som en värdesätande.

Man godtar naturligtvis motiveringen från den ståndpunkt den gjorts.

Men prejudikatet finns där — långt efter sedan motiveringen bortglömts. Och prejudikat kunna brukas till farliga konsekvenser!

MEGAS.

Från F.-B.-F.-kretsarna.

Ystadskretsen hade sitt årsmöte den 1 mars varvid till ordförande omvaldes friherrinnan Anna Staël von Holstein och till v. ordf. fru Maja Strandberg. Övriga styrelseledamöter blevo fruarna Alpha Stenberg, Herta Persson, Anna Nilsson, fröknarna Ida Witthoff, Olga Johnsson, Brita Holmer och Anna Fridman. Suppleanter blevo fruarna Ingeborg Olsson, Clary Schultz och fröken Elin Strandberg. Till revisorer utsågos fröknarna Bertha Grönvall och Emilia Davidson med fru Ingeborg Borg och fröken Ida Malmberg som suppleanter.

Efter tvänne musiknummer av fröken Ida Witthoff höll fru Gertrud Törnell ett intressant och utredande föredrag om förslaget till den nya barnavårdslagen.

Kretsen Svalöv med omnejd gästades den 3 mars av fru Gertrud Törnell. Hennes instruktiva föredrag om för-

slaget till nya barnavårdslagar åhördes med stort intresse av de till ett sjuttiofem uppgående närvarande, vilka också under det på föredraget följande samkvämet livligt diskuterade de många problemen, som beröra nämnda lagstiftning. Fru Sigrid Bondeson, Svalöv, bidrog med ett antal sångnummer till att ytterligare förhöja stämningen under aftonen.

Båstadskretsen hade lördagen den 4 mars anordnat föredrag av fru Gertrud Törnell om det nya förslaget till barnavårdslagstiftning vilket med största intresse åhördes av ett 50-tal personer. I samband härmed hade kretsen en intressant och rikhaltig utställning av verkligt värdefulla handarbeten.

Malmökretsen hade den 6 mars möte i K. F. U. M:s stora sal under fru Elisabeth Quensels ordförandeskap, varvid professorn vid Köpenhamns universitet dr Axel Nielsen talade över ämnet: "Den nuvarande ekonomiska krisen." Den talrika publiken hyllade med livliga applåder föredragshållaren för den på djupet gående utredningen av de förhandenvarande abnorma ekonomiska förhållandena, vilka beröra allt och alla.

Av Sederholmska donationen ha tvenne stipendier å vardera 1,000 kr. utdelats till fröknarna Signe Holst och Agnes Nilsson för genomgående av Apelryds fruktodlings- och trädgårdsskola.

Kumlakretsen sammanträdde till årsmöte den 13 mars. Till styrelse valdes fröken V. Mesterton, ordförande, fruarna Hilda Ekman och Anna Björkman, fröknarna Josefina Larsson, Gärda Larsson, Sigrid Lyman och Valborg Casparson med fruarna Hulda Hellsten och Zandra Helander som ersättare. Revisorer: fruarna Maria Lundholm och Ida Andersson med fru Selma Fredriksson och fröken Hanna Thorsell som ersättare.

Kretsen beslöt att för lindrande av nöd inom Kumla socken och för att om möjligt lämna bidrag till "Rysslandshjälpen" anordna arbetsmöten under våren.

Vid årsmötet bidrogo fröknarna Karin Andersson och Eva Lundholm med solosång

och pianomusik till att höja den angenäma stämningen.

Den 29 mars höll fru G. Törnell föredrag om förslaget till ny barnavårdslag.

Kretsen Lund med omnejd hade den 14 mars sammanträde å Grand hotells lilla sal. Doktor Ingers, Vilan, höll ett intressant och särdeles instruktivt föredrag över "Riksdagens uppgift och organisation". Måndagen den 20 mars fortsatte föreläsaren med samma ämne. Efter föredragen voro samkväm anordnade.

Karlskrona med omnejd är namnet på den nya F.-B.-F.-krets som bildades i Karlskrona den 22 mars vid ett möte som medlemmar av Fredrika-Bremer-Förbundet samt ett antal andra damer denna dag anordnat i stadens högre läroverk för flickor.

Mötet öppnades av därvarande ombudet för F.-B.-F. fröken Hanna Andersson, som i ett föredrag om förbundets verksamhet klarlade vad dess syfte var. Härpå diskuterades och antogos stadgar för kretsen och till styrelse valdes fru Eva af Geijerstam, fröken Hanna Andersson, fru Inez Danelius, grevinnan Louise Wachtmeister och prostinnan Elisabeth Pihl. Suppleanter blevo fröknarna Sigrid Kruse och Nanny Carlsson samt fru Anna Svedin.

Efter det allmänna mötet sammanträdde den nyvalda styrelsen och konstituerade sig på följande sätt: ordförande fru E. af Geijerstam, vice ordf. fröken Hanna Andersson, sekreterare och kassaförvaltare fru Inez Danelius.

Stockholmskretsen hade onsdagen den 5 april en talrikt besökt diskussionsafton med därpå följande samkväm i Grilliska huset, Stortorget 3. Aftonens inledande föredrag hölls av dr Lydia Wahlström, som formulerat ämnet: "Protestantism och katolicism" och som med motsättning av de två riktningarnas grundåskådning gav en analys av katolskt fromhets- och kyrkoliv. Den därpå följande diskussionen rörde sig huvudsakligast om bikten och den ensamstående ställning Sverige intar såsom det enda land som har förbud mot inrättande av kloster.

Förslaget till lag om den offentliga barnavården.

I.

Man kan, när man talar om barnavårdslagar, skilja på två slag av lagar: dels de, som reglera det allmännas skyldighet och åtaganden mot barnen, och dels de, som reglera föräldrars och barns inbördes förhållanden, huvudsakligen föräldrars skyldigheter mot sina barn.

Det senare slaget, de civilrättsliga lagarna, äro de s. k. 1917 års barnlagar och en del bestämmelser i nya giftermålsbalken och den i samband därmed tillkomna lagen om barn i äktenskap.

Genom 1917 års barnlagar kan man säga, att de utomäktenskapliga barnen gent emot sina föräldrar fått en del rättigheter, som de allt för länge saknat: först och främst laglig rätt till uppfostran efter sina föräldrars villkor. Och det ges inte här bara rättigheter till namnet, utan det är också sørjt för deras verkställighet, t. ex. genom införsel i avlöning. Det är ock tack vare denna lag, som barnavårdsmannainstitutionen kommit till stånd, detta förkroppsligande, kan man säga, av lagstiftningens intentioner på området. Vartenda utomäktenskapligt barn får sin barnavårdsman, som vakar över att dess rätt inte är allenast en rätt på papperet.

Till lagen om barn utom äktenskap

och barnavårdsmannen torde jag emellertid få anledning återkomma i annat sammanhang längre fram.

Som helhetsomdöme torde man kunna säga, inte bara att den familjerättsliga lagstiftningen om föräldrar och barn tillfredsställer högt ställda anspråk, utan även att den haft verkningar, vars välsignelser redan kan spåras.

Kommer jag så till de offentliga rättsliga lagarna, de som reglera det allmännas skyldigheter mot barnen.

Undantar man, vad som föll under skolväsendet — och i allmänhet gör man detta undantag, då man talar om den offentliga barnavården — så var allt vad som fanns av gammalt några torftiga regler i fattigvårdsförordningen angående barns omhändertagande. Genom den nya fattigvårdslagen av år 1918 ha dessa regler gjorts fyligare och kommit fattigvården att omfatta alla minderåriga, d. v. s. barn under 16 år, som sakna medel till sitt uppehälle och vilkas behov icke anorledes tillgodoses. Det är en stor grupp barn, som fattigvården i Sverige på det sättet har att göra med, i runt tal 100,000, och av dessa äro ungefär 34,000 helt omhändertagna för att genom fattigvårdsmyndigheterna runt

om i landet få sin försörjning och sin uppfostran, antingen detta nu sker på något barnhem eller — som väl oftast är fallet — genom att de äro utackorderade.

De så att säga mer speciella problemen i fråga om den offentliga barnvården, de började tillgodoses först i början på 1900-talet, och det skedde genom lagen om fosterbarns vård och lagen om uppfostran åt varnartade och i sedligt avseende försummade barn, båda av år 1902. Att bota bristerna i dessa två lagar samt i övrigt reglera samhällets barnavård är syftet med det föreliggande förslaget till lag om den offentliga barnvården, som utarbetats och i våras framlagts av fattigvårdslagstiftningskommittén.

Vad då först angår den nuvarande s. k. fosterbarnslagen, så ställer den under tillsyn vissa kategorier barn, som äro utlämnade till vård hos främmande. Men den gör det med stora inskränkningar. Sådana inskränkningar äro t. ex. att alla barn över 7 år, alla barn, som vistas hos farföräldrar och morföräldrar, och alla, som omhänderhavas utan ersättning, äro undantagna inspektion.

Att åldersgränsen sattes så lågt som 7 år berodde nog på, att lagens tillkomst motiverades med den upprörande vanvården av späda fosterbarn och att det ansågs, att när barnen komma i skolan, skulle vidare kontroll ej vara behöfelig. Det har visat sig, att den många gånger är det i allra högsta grad, och här föreslår också kommittén en kraftig höjning av åldersgrän-

sen: fosterbarn skola stå under tillsyn, tills de bli 16 år. Detta hänger måhända tillsammans därmed, att där den nuvarande lagen i sitt konsekventa framhållande av de hygieniska synpunkterna talar om fosterbarnsvård, där talar förslaget också om krav på deras moraliska fostran.

Att farföräldrar och morföräldrar undantagits, kan synas naturligt, men är inte lyckligt. Det nya förslaget ställer dem under tillsyn, liksom också dem, som ha barn utan ersättning.

Fosterbarnslagen har f. n. sorgligt liten tillämpning: 1917 utgjorde alla fosterbarn under tillsyn inte mer än ungefär 9,400. Och även med de ovannämnda stora inskränkningarna är det naturligtvis en alldeles för liten siffra i jämförelse med det verkliga antalet fosterbarn.

Vad beror nu detta på? Utan tvivel till stor del på bristande intresse och bristande förutsättningar hos dem, som utöva tillsynen. På grund av frågans hygieniska betydelse lade nämligen 1902 års lag tillsynen hos hälsovårdsmyndigheten; hälsovårdsmyndigheten, det är i allmänhet på landet kommunalnämnden, och det kan inte vara något förklenande att säga om en kommunalnämndsordförande, att tillsynen av späda fosterbarn inte kan ligga särskilt för honom. Vittnesbördet, att lagen på många håll är som den aldrig funnits till, förvånar därför inte.

Därför har heller ingen gensaga höjts mot kommitténs förslag att överflytta den utvidgade fosterbarnsvården till en annan kommunalmy-

lighet, barnavårdsnämnden, om vilke mera nedan.

Detta var alltså fattigvårdsbarn och fosterbarn. Den tredje gruppen barn utgöres av de vanartade och sedligt försummade barnen och den lag, som handlar om dessa barn, tillkommen 1902 på samma gång som fosterbarnslagen, stadgar bland annat, att de, med eller mot föräldrarnas vilja, skola kunna tagas om hand för uppfostran. Den utövande myndigheten är i detta fall barnavårdsnämnden eller, där särskilt sådan ej finnes tillsatt, skolrådet.

Det är ju något allvarligt detta, att ett barn mot sina föräldrars vilja kan skiljas från sitt hem. Ger det allmänna föräldrarna en inkompetensförklaring som uppfostrare och säger sig ämna själv fylla deras uppgift, får man ju se till, att förklaringen inte ges annat än efter noggrann prövning och att de medel, som användas för barnets uppfostran, äro de bästa möjliga.

Därför innehåller förslaget, liksom också den nuvarande lagen, noggranna anvisningar om de förhållanden, under vilka ingripande får ske, om de åtgärder, övervakning, varning m. m. som skola försökas, innan ett barn får tagas, samt om formerna för de omhändertagna barnens vård. I samband härmed föreslås införande av en del förebyggande åtgärder utöver de nu gängse, t. ex. att skyldighet för barnet att besöka barnkrubba, arbetsstuga eller dylik anstalt skall kunna föreskrivas av barnavårdsnämnden. När det

gäller ifrågavarande barn, kan man på det hela säga, att den nuvarande lagen utgör stommen, till vilken lagförslaget gör en del tillägg — låt vara av nog så genomgripande art.

Den nuvarande lagen talar om *sedlig* försummelse som anledning till ingripande. Man har känt denna tonvikt på *sedlig* som ett stort hinder och stundom med verklig förtvivlan stått maktlös, där till misshandel gränsande fysisk vanvård av barn förekommit. Oftast — det skall erkännas — sammanhänger den kroppsliga vanvården med moralisk och då kan ju lagen tillämpas.

Det ges vidare en hel kategori barn, som med den nuvarande formuleringen anses falla utom lagens rāmärken. Och det är de *späda* barnen. Ett spätt barn kan inte taga skada till sin själ, det löper inte fara att bli vanartat. Det händer därför att då en syskonskara tas från ett hem — eller rättare ett näste av värsta slag — den minste i raden får lämnas kvar, tills han blivit tillräckligt gammal att insupa den moraliska smitta, vars verkningar redan försports på hans syskon. Det finnes visserligen teoretiskt i sådana fall en annan utväg — nämligen att få vårdnad och förmynderskap frāntagna sådana föräldrar. Men det är en besvärlig procedur, som fordrar hänvändelse till domstol och som förutsätter, att en lämplig förmyndare med vilja och förmåga att ordna för barnet kan anskaffas.

Därför är det en viktig förändring, när lagförslaget föreslår, att för

skyddsuppfostran, d. v. s. sådant skiljande från hemmet, som här är tal om, skall kunna tagas även barn, som av föräldrarna misshandlas eller så vanvårdas, att deras liv och hälsa äventyras.

Ifråga om åldersgränsen uppåt föreslå kommitterade en höjning, som även den vore till välsignelse: att man skall kunna taga barnen ej blott, som nu, tills de fyllt 15 år, utan i regel till de bli 16, ibland ända tills de bli 18 år.

Vid bestämmelsen om 18-årsåldern har kommittén särskilt tänkt på att ge den en sådan formulering, att den även skall kunna tillämpas på unga flickor, som hemfalla åt ett sedeslöst liv. Den bestämmelsen öppnar möjlighet att vidtaga åtgärder för deras vård, en möjlighet, som man nu alldeles saknar, ty den behandling enligt lösdrivarlagen, som nu står oss till buds, kan inte räknas dit. Man ger nämligen utan förbehåll kommittén rätt, då den säger, att "den därvid stadgade proceduren — varning meddelad av åklagaren och kungjord i polisunderrättelser, samt sedan denna visat sig kraftlös och förnyat hemfallande åt lösdriveri ägt rum, häktning och införpassning till K. B. och eventuellt dömande till tvångsarbete — är i mycket ringa grad lämpad för unga personer. Som naturligt är användes den ytterligt sällan om ens någonsin mot dem.

Att här ingå på de olika vårdformer, som kommittén tänkt sig för olika barn, skulle bli allt för vidlyf-

tigt och dessutom är här knappast några ändringar av mer principiell natur att anteckna.

ELLEN TISELIUS.

F.-B.-F. och de nya barnavårdslagarna.

Som referatet av F.-B.-F:s skrivelse till Kungl. Maj:t angående förslaget till ny lag om den offentliga fattigvården i Herthas senaste nummer blivit i någon mån missvisande, kommer nästa häfte att meddela en ny redogörelse för de yrkanden som gjorts.

Insända böcker.

Albert Bonnier: **Fyrskeppet**. En dagbok av *Ludvig Nordström*. Med teckningar av författaren. (Serien: Skildringar ur Svenska Nationens liv.) — **Hemmets sånger**. Dikter av *Tor Hedberg*. — Ur Albert Edelfelts brev. **Resor och intryck**. — **Alexandra Edelfelt**. En levnadsteckning byggd på traditioner, minnen och brev av *Berta Edelfelt*. — **Makter**. Skådespel i fyra akter av *Karin Smirnoff*. — **Tertit som liten** av *Barbra Ring*. Översättning av Irma Schildt. — **Under segel**. Av *Barbra Ring*. Översättning av Birgit Möller. **Biche** av *André Lichtenberg*. Översättning av Gurli Sevón-Rosenbröjer.

J. A. Lindblad: **Hans andra liv**. Berättelse av *Ernst Zahn*. Översättning av *Hugo Hulthenberg*.

Wahlström & Widstrand: **Karma** jämte andra berättelser och essayer av *Lafcadio Hearn*. Översättning av Walborg Hedberg. **Mannen med de många kvinnorna** av *Herman Wagner*. Översättning av Karin Jensen f. Lidforss. — **Marie-Claire ateljé**. En skildring från Paris av *Marguerite Audoux*. Översättning av Karin Jensen f. Lidforss. — **I Ombútrådets skugga**. Berättelse från Argentina av *W. H. Hudson*. Översättning av Karin Jensen f. Lidforss.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet**.
Redaktör: *Ellen Kleman*.

Förbundsmedlemmar erhålla tidskriften till ett pris av kr. 5:50, varvid prenumeration sker direkt genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm**. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å närmaste postanstalt eller i bokhandel. Pris för postupplaga: $\frac{1}{2}$ år kr. 6:50; $\frac{1}{3}$ år kr. 3:50; $\frac{1}{4}$ år kr. 1:90. Lösnummer 65 öre. *Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan II, Stockholm*. Redaktions-tid: *tisdagar och fredagar kl. 1—3*. Allm. T. 48 50, Riks 27 62. Expeditionen: *kl. 11—4 varje söckendag*. Allm. T. 48 16, Riks 27 62.

Matsilver

**Äkta silver och
prima nysilver**

Fabrikspriser!

Befves Juvelerareaffär

Kungsgatan 51

STOCKHOLMS KJOLFABRIK

Malmkillnadsgatan 9, 2 tr.

**Billiga Kjolar
och Klädningar**

av egen tillverkning.

Beställningar utföras på dagen.

Stockholms största specialaffär för kjolar.

*Försäljning utan mellanhänder,
direkt till allmänheten.*

För Konfirmationen!

VÅRDAGAR.

Ungdomsföredrag av hovpredikant FR. HAMMARSTEN. Andra upplagan.
Häft. kr. 2:75, klot. 5:—

KONFIRMATIONS- OCH SKRIFTETAL.

Av hovpredikant E. D. HEUMAN. Häft. kr. 1:75, klot. 2:75.

MINNE FRÅN KONFIRMATIONSDAGEN.

Av kontraktsprosten P. J. EMANUELSSON. Sjunde uppl. Kart. kr. 1:—, klot 1:75.

STILLA INFÖR HERREN.

En liten handräckning till de unga, tillägnad Sveriges konfirmander. Av
komm. A. E. BORGVALL. Kart. kr. 1:50, klot 2:25.

DU OCH DIN FRAMTID.

Av flera ungdomens vänner med förord av prins O. BERNADOTTE. En
utmärkt bok för konfirmander och ungdom. Fjärde uppl. Häft. 75 öre, kart.
kr. 1:25, klot 2:—.

MINNESORD TILL DE UNGA.

Av den kände ungdomsvännen prof. G. WOITBRECHT. Andra uppl. Kart.
75 öre, klot kr. 1:50.

NÅGRA VÄNLIGA ORD TILL UNGA MÄN.

Av Biskop J. C. RYLE. Tredje uppl. Kart. kr. 1:25, klot 1:50.

LJUS PÅ VÄGEN.

Minnesord för var dag i året ur den heliga skrift. Tofte uppl. Enkelt band
kr. 3:50, klot 4:25, chagr. med rödsnitt 6:50.

BIBLAR OCH NYA TESTAMENTEN

i rikt urval finnes att tillgå. Biblar från kr. 3:50 till 45:— Nya Testamenten
från kr. 1:50 till 7:50.

Katalog sändes på begäran gratis och franco från

EVANG. FOSTERLANDSSTIFTELSENS BOKFÖRLAG A.-B.
STOCKHOLM 3.

INNEHÅLL ✓

Kvinnas behörighet till statstjänst. Av *Axianne Thorstenson.*

Alice Thunberg. Av *Gulli Petrini.*

Vårt "Årsta".

På Norrlandsturné. Av *Ida von Plomgren.*

En av de trogna arbetarna. Av *Anna Kleman.*

Från F.-B.-F.-kretsarna.

Förslaget till lag om den offentliga barnavården.
Av *Ellen Tiselius.*

Andrea Eneroths Högre Handarbetsseminarium

Kommendörsgatan 32, 1 tr. **STOCKHOLM** Allm. Tel. Österm. 16 18
Av *Kungl. Maj:t godkänd högre lärarinnekurs på 1 eller 2 år.*

Ettårig eller tvåårig lärarinneutbildning. Seminariet åtnjuter **statsanslag** och kan därför mottaga några frielever. **Ansökan** göres helst före den 1 juni till nytt arbetsår, som börjar 1 sept. Mottagningstid varje dag 12—1. Fullständigt prospekt sändes på begäran.

Collan-Oljan

Världens förnämsta läderpreservativ, gör skodonen *absolut vattentäta och minst dubbelt varaktiga.*

A.-B. Collan-Olje-Fabriken
T. OLSEN - STOCKHOLM

A. OLSSON **BLOMSTERHANDEL** **KLARABERGSGATAN 23**

Allm. Tel. 564 Riks Tel. 8987

FÖRSTKLASSIGAVAROR!
SMAKFULLT ARBETE!
BILLIGA PRISER!

REKOMMENDERAS